

De meertalige taalronde

*Karijn Helsloot
Klarinske de Roos*

De Meertalige Taalronde komt voort uit de Taalronde zoals ontwikkeld door stichting Taalvorming in Amsterdam.

Karijn Helsloot is Hieke van Til van stichting Taalvorming erkentelijk voor het mogen meedraaien in po-klassen in Amsterdam, waarin de taalronde door Hieke werd uitgevoerd.

Taalkundige dr. Karijn Helsloot is sinds 1999 werkzaam als zzp'er vanuit Studio Taalwetenschap en sinds 2019 directeur van stichting Taal naar Keuze.

Klarinske de Roos, taalspecialist met de focus op meertaligheid, heeft de taalronde leren kennen via Suzanne van Norden (Iedereen kan leren schrijven)

In deze presentatie doet Klarinske verslag van de meertalige taalronde in Friese basisscholen, waarbij naast het Nederlands, Fries en Engels, ook thuistalen een rol spelen. Karijn doet verslag van de taalronde uitgevoerd met 6 nieuwkomersgroepen in het voortgezet onderwijs. Vier groepen met nieuwkomersleerlingen zaten op het Mundus College in Amsterdam, en twee groepen deden mee aan de zomerschool van het Pius X-College in Bladel.

De taalronde

○ Een uitgekiende reeks van elkaar opeenvolgende taalwerkvormen

- Tekeningen ondersteunen de taal
- Taaldomeinen in samenhang

○ Eigen ervaringen van leerlingen als bron

Elke leerling is de deskundige van zijn ervaringen en de baas over zijn eigen tekst en taaltekening

Ieder kind is erbij betrokken en doet op zijn eigen niveau mee

○ Geschikt voor alle leeftijden

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

Dit zijn de belangrijkste kenmerken van de taalronde. De opbouw van de taalronde maakt dat leerlingen eerst met elkaar in gesprek gaan over het onderwerp waar ze later over gaan schrijven. Dit betekent dat ze al woorden hebben gevonden voor het verhaal. Onze ervaring is dat daarmee de schrijfdrempel een stuk lager is.

Werken met eigen ervaringen

- Leerlingen hebben altijd iets te vertellen, ook als je de woorden nog niet hebt.
- De motivatie om te vertellen over iets dat je hebt meegemaakt is groot.
- De beelden in je hoofd helpen bij het vertellen en bij het tekenen.
- Leerlingen vertellen over herkenbare kleine gebeurtenissen, en dat levert aansprekende teksten op.
- Leerlingen en leerkrachten raken meer betrokken bij elkaar en leren elkaar beter kennen.

Ik zat samen met mijn zus op de achterbank. Mama zat achter het stuur. We luisterden naar een liedje op de radio. Ik zing mee met het liedje. Mijn zusje nog niet, die is te lef.

ectoraat
Meertaligheid
en Geletterdheid

De taalronde start eigenlijk altijd met het schrijven over eigen ervaringen. Kinderen leren hierdoor beeldend en met details te schrijven. In een later stadium is het mogelijk om, vooral bij de hogere groepen, de taalronde ook te koppelen aan bijvoorbeeld de zaakvakken. Het schrijven van verschillende soorten teksten wordt daarbij iets natuurlijks.

De meertalige taalronde in Friesland

5 scholen

- Vanaf groep 1 tot en met groep 8
- Teamtrainingen op maat
- Al bezig met of plannen voor het koppelen van de meertalige taalronde aan thematisch werken
- Al bezig met of plannen voor het vervangen van de taalmethode door onder andere de werkwijze van de meertalige taalronde

Minimaal **6 scholen** die graag na corona willen starten met het traject!

ectoraat
Meertaligheid
en Geletterdheid

In Friesland zijn we 5 jaar terug gestart met het traject 'inspirerend meertalig onderwijs'. De provincie Friesland wil graag dat het Fries (weer) een volwaardige plek in het onderwijs krijgt. (Het Fries is de tweede officiële taal van Nederland en is al jaren een verplicht vak op de scholen in Friesland maar de praktijk is anders). Met het traject 'Inspirerend meertalig onderwijs' willen we het onderwijs in Fries & meertaligheid een impuls geven, waar ook scholen die minder direct met het Fries te maken hebben, goed mee uit de voeten kunnen.

De meertalige taalronde in Friesland

- De taalronde wordt ingezet om aandacht te besteden aan de thuistalen van de leerlingen, hiermee worden taalgebruikssituaties ten volle benut.
- Door te 'spelen' met de verschillende taaldidactische stappen ontstaat ruimte voor het ontwikkelen van zowel het Nederlands als het Fries.
- Leerlingen worden uitgedaagd om niet alleen teksten in het Nederlands te schrijven maar ook in het Fries of Engels of.....

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

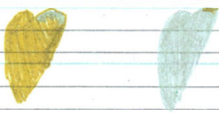
De ervaringen tot nu toe zijn heel positief. Leerkrachten zijn enthousiast over de werkwijze en de mogelijkheid om Fries én andere talen op een natuurlijke manier een plek te geven in het curriculum.

De meertalige taalronde in Friesland

- Schrijf je de tekst in het Nederlands, Frysk, English of.....?

Dear mom and dad,
I would like to thank
you for taking good
care of me I love you
Greetings veerde

Leave heit,
Heit ik fyn it fjn datsato
my helpe wolst mei it rekkenjen
ik snop it noo wol better.
Fan Lieke

Taal
Naar
Keuze

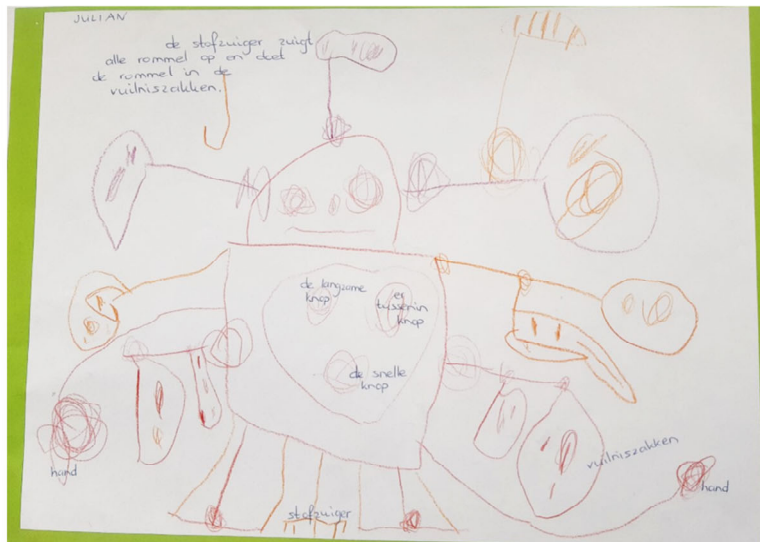
ectoraat
Meertaligheid
en Geletterdheid

Deze opdracht was gericht op het schrijven in de eigen voorkeurs taal. Je ziet hier hoe de taalronde aansluit bij de natuurlijke taalgebruikssituaties, hierdoor is de taalronde betekenisvol voor de leerlingen.

De meertalige taalronde in Friesland

- o Vertel eens ... welk verhaal heb je getekend?

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

Al vanaf groep 1 kan gewerkt worden met de taalronde. Bovenstaande tekening is ontstaan vanuit het thema 'beroepen' waarbij vooral het beroep 'uitvinder' centraal kwam te staan. Je ziet op de tekening heel veel details. Het kind tekent het verhaal en vervolgens schrijft de leerkracht het verhaal (!) in de taal en met de woorden van de leerling, erbij.

Dit voorbeeld is ontstaan vanuit een prentenboek wat niet helemaal is voorgelezen. Het kind heeft het verhaal afgemaakt en het verhaal getekend. De leerkracht heeft het verhaal erbij geschreven. Vervolgens mag het kind het eigen verhaal 'voorlezen'. Soms gaat de leerling, door vragen en opmerkingen van zijn klasgenoten, de tekening spontaan 'herschrijven': 'Hé, dat staat er nog niet op' en vervolgens wordt dat er terplekke bij getekend.

- Koppeling aan bijvoorbeeld wat er in de directe omgeving gebeurt, dichtbij of ver weg

ik wil een nieuw huis,
 het huis wordt groter;
 voor de bekening moet
 ik een kleinac
 nodige helien. al do
 bekening af gekend word,
 dan moet het niet,
 ik verzel juist het huis
 terd. worden en palze
 in de grond ge zet.
 dan wort er lent om heen
 vdaan om dat gaan ze
 een groot gat groffen de
 hoesen heije in.
 de gronde door gaan
 deraal troezen doorfen
 boren de huizen wort
 verrent gelgt dan
 wort de vloer een
 vlecht, dan word er een
 gemaakte gemerakt,
 daerna worden de
 vres handes platen helien,
 en dan scotbare popen.
 en dan stene,
 als dat kleine is dan word
 door grote platen op gelegd,

9

TAAL? VERTEL OP! - VAN BEWIJSSTUK TOT VERHAAL

Alle Talen

- De taalronde / taaltekening binnen de lessenreeks Alle Talen, voor nieuwkomers en onderbouw voortgezet onderwijs
- Pilot met twee nieuwkomersklassen Mundus College Amsterdam
Groep 1: 14 lln. 12-14 jaar Groep 2: 14 lln. 15-17 jaar
- Huiswerkopdracht: neem een bewijsstuk - een voorwerp of een foto - mee naar school, dat iets zegt over jouw taal, over jouw land of cultuur.

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

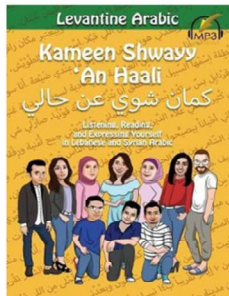
De taaltekening maakt onderdeel uit van het lesprogramma Alle Talen van stichting Taal naar Keuze. Alle Talen bestaat uit acht lessen van ruim twee uur elk. Er is een portfolio voor de leerlingen en een handleiding voor docenten. Zie <https://www.taalnaarkeuze.nl/alle-talen/> voor bestelinformatie.

Wij gaan hier in op de resultaten van twee groepen leerlingen van het Mundus College. De leeftijd in groep 1 is 12, 13 of 14 jaar, en in groep 2 15, 16 of 17 jaar.

In Alle Talen is de taaltekening verbonden aan de opdracht een bewijsstuk te zoeken dat de thuistaal en/of bijbehorende cultuur illustreert.

Bewijsstukken

Brigadeiros, Braziliaanse lekkernij. Een studieboek Arabisch. Mezelf. Een foto van een bruiloft, de bruiloft van ...

Thema taalronde: een herinnering aan een feest, een feest van vroeger, een verjaardag, een bruiloft, een religieus feest ...

Kies zelf de taal/talen die je wilt gebruiken.

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

De taalronde werd uitgevoerd in februari 2020, vlak voor de scholen dichtgingen vanwege het coronavirus.

Een Braziliaanse leerling had *brigadeiros* meegenomen, een Syrische leerling een studieboek Arabisch. Zelf bracht ik de bruiloftsfoto van mijn ouders mee. De foto illustreert Nederland in 1958: een traditioneel katholiek huwelijk met de bruid in het wit en sluier om het hoofd, vergezeld door bruidsmeisjes met bloemenkransen in het haar. Naar aanleiding van deze foto vertel ik kort over het huwelijksfeest van mijn Turkse pupil, Tugba, in Cappadocië, 10 jaar terug. Met een groepje vrouwen en meisjes gingen we naar de plaatselijke kapper, en kregen we een bijzonder kapsel aangemeten: een toeter met veel krullen, in vorm gehouden door haarlak en suikerwater.

Aristide zegt: *Ik heb mezelf meegenomen!* [als bewijsstuk].

Links en rechts komen reacties los en worden verhalen gedeeld. De taalronde is begonnen!

De taaldidactische stappen van de **Taalronde** zijn:

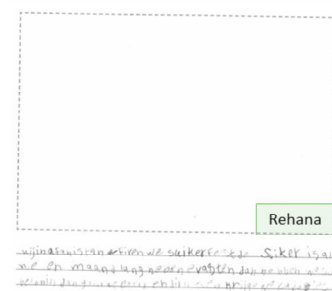
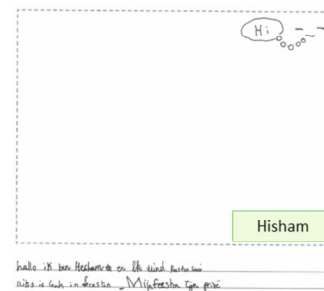
- **Klassikaal:** Leerlingen (Iln) en leerkracht (Ik) zitten op stoelen in een kring, zonder tafeltjes. Ik presenteert het onderwerp, aan de hand van bijvoorbeeld een anekdote.
- **Klassikaal:** Iln *denken na* over het onderwerp en proberen het in te vullen vanuit hun eigen ervaring.
- **Individueel:** Ik geeft elke Il een schrijflankje, een zwarte schrijfstift en 1 A6je. De Iln schrijven 5 *sleutelwoorden* op die bij de eigen ervaring horen.
- **In koppels:** De Iln gaan in tweetallen de woorden bespreken; de een kiest een woord uit bij de ander, die vervolgens daarover *vertelt*.
- **In koppels:** Heeft de buurman *vragen gesteld* aan de verteller? De Ik spoort de Iln aan elkaar vragen te stellen. De rollen worden daarna omgedraaid.
- **Individueel:** De Ik deelt de A4tjes uit met de indeling van de taaltekening (vierkant boven voor tekening; lijntjes voor tekst eronder). De Iln maken nu hun eigen verhaal en tekening op dit blad. De tekst wordt geschreven in de voorkeurstaal, de eerste taal, thuistaal, het Nederlands of het Engels. Ook in meer talen. Geef de Iln de tijd, minimaal 20 minuten.
- **Klassikaal:** De Iln tonen hun tekening en lezen hun verhaal *voor*. De een start, en een ander neemt het over tot iedereen is geweest. De Ik helpt de verlegen Iln door het bijvoorbeeld samen te doen. Een enkele Il wil ook dat niet, maar wil het wel voorlezen na de les.

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

Voordat we de resultaten gaan bekijken is het van belang de didactische stappen door te nemen. En wanneer je zelf de taalronde gaat doen, vergeet dan niet de benodigde materialen bij je te hebben.

	Groep 1 - 14	Groep 2 - 14
tekst & tekening	8 – 4j 4m	14 – 7j 7m
alleen (weinig) tekst	2 – j m	
tekening	1 - j	
vrijwel niets	3 – 1j 2m	

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

We bespreken de resultaten van twee Mundus groepen, groep 1 en groep 2, elke bestaand uit 7 jongens en 7 meisjes.

De leerlingen zijn tussen een half tot tweeëneenhalf jaar in Nederland. Sommige leerlingen beheersen het Nederlands al redelijk goed, andere nog nauwelijks. Sommigen zijn al gewend aan Nederland, anderen nog niet. Deze verschillen zijn zichtbaar in de taaltekeningen.

De leerlingen in groep 2, de oudere leerlingen, hebben allen een combinatie van tekst en tekening gemaakt. Een deel van de jongere leerlingen zijn voorzichtiger, aarzelender, zoals blijkt uit een aantal van deze taaltekeningen:

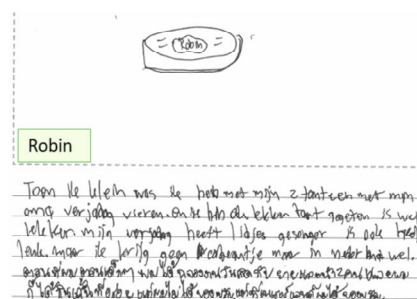
- De Nepalese Sohani spreekt weinig Nederlands en is erg verlegen. Zij heeft een bakje met noedels getekend en weer doorgekrast. Noedels horen bij Loshar, het Nepalese nieuwjaar.
- Abdulah is verliefd, tot over zijn oren. De tekening spreekt voor zich. Hij heeft geen tekst toegevoegd.
- Rehana, een stoere Afghaanse, is zeer kritisch. Ze tekent niet, maar heeft uiteindelijk wel iets opgeschreven, met potlood - de zwarte schrijfstift is te bepalend. Ze schrijft over het Suikerfeest, en zegt: 'suiker is [...] een soort beloning'.
- De Syrische Hisham voelt zich ongemakkelijk. Hij wil eerst niet meedoen. Later schrijft dat hij feesten saai vindt. *Niks is leuk in feesten*. En hij voegt er veelbetekenend aan toe:

Mijn feesten zijn privé.

Kiest de leerling voor het Nederlands, het Engels of voor de eigen taal? De keuze is vrij, maar de schoolcontext is Nederlands. Hoe groot is de kennis van de eigen taal?

	Welke taal	Ander alfabet
Eigen taal	10	4
Nederlands	12	
Engels als FL	2	
Mixed talen		
Tweetalig, na elkaar	1	1

Sean

ectoraat
Meertaligheid
en Geletterdheid

- De Thaise Robin heeft het Nederlandse tekstje over zijn verjaardag vertaald naar het Thai. Het Nederlandse schrift reflecteert het krullerige Thaise schrift. Het zijn geen hanenpoten!
- Beyza begon in het Nederlands, maar ging door in het Turks.
- Sean heeft zijn verhaal opgeschreven in het Portugees van Mozambique. Het gaat over Kinderdag, Dia de crianca, op 1 juni.

Brenda

* Vrouwen

In Uganda when a boy is going to marry a girl, he go with her dad to the family of a girl, but they first ask the family of a girl how many cows do they want, and how much money do they want. And then a boy when he get the things what they want he go with his family to the family of girl with cows and money and other things like clothes e.g (Gomosi) And then a boy can take his girl and start staying together and then they make a party, they eat and drink and dance together till tomorrow.

Offerfeest Old weene

Marka Somalia joogo Ciid weyne jirte. Markaas
 Waafarax Saneen. Saaid.
 Dafaana Sana jira. Markaas
 Bandanba Ciid waye Marka magatne.
 Ciira Saranne Markas dhar Cusuba sugadanne
 Gurux badar. barutiya hawenka than
 Larridaye farxaci doolka dhan walahi.
 Wala Marka lagare walabrisanne hadana ariya
 Khalane, badane ganga adekena fulne. wala hi
 Malin Gurux badane ehee. Mailowaye malintaas
 Phamallulalah o.

Bushra

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

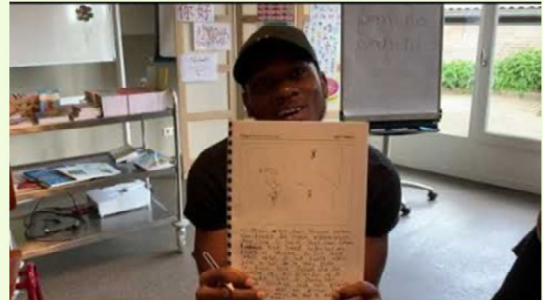
- Brenda komt uit Oeganda. Zij heeft ervoor gekozen in het Engels te schrijven. Ze spreekt een paar inheems Oegandese talen, maar schrijft ze niet. Ze vertelt over de hand vragen van een meisje, over de bruidsschat en het feesten *till tomorrow*.

- Bushra heeft haar Somalische verhaal over het Offerfeest genoteerd met behulp van het Latijnse alfabet, en niet met het Ge'ez, het lettergreepsysteem dat in Somalië en Eritrea veelal wordt gebruikt.

Reviseren & publiceren

[Galerie Mundus](#)

[Rondje taaltekeningen, van Evans tot Elisa](#)

ectoraat
Meertaligheid
en Geletterdheid

Door de lockdown in het voorjaar van 2020 was er geen gelegenheid om op school met de leerlingen terug te kijken naar de taaltekeningen. We bedachten iets anders: lees jouw verhaal voor, en neem dit op met de telefoon. In twee talen, als dat kan: de thuistaal en het Nederlands. Een aantal leerlingen hebben dit gedaan, en in een paar gevallen werd een nieuwe tekst opgenomen. Een leerling ging in gesprek met haar vader, over het effect van Corona. Brenda uit Oeganda had een ander belangrijk verhaal te vertellen, over een bloedbad lang geleden. Bekijk deze taaltekeningen in Galerie Mundus.

Tijdens de zomerschool in 2020, in Lage Mierde, hebben Evans en zijn kompanen, ook getekend en geschreven over een herinnering aan een feest. Dit filmpje geeft een impressie.

Reviseren & Publiceren

De kracht van (peer) feedback

- Alle schrijvers reviseren hun tekst, juist dit reviseren maakt dat het leren schrijven zich verdiept.
- Leerlingen kunnen prima elkaar feedback geven (na een korte instructie van de leerkracht).
- De deskundigheid van de leerlingen wat betreft bijvoorbeeld hun thuistaal kan hierbij worden ingezet.

De kracht van publiceren

- Door daadwerkelijke publicatie ontstaat betekenis

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

Wanneer leerlingen de kans krijgen om hun tekst te herschrijven én te publiceren, wordt de schrijfopdracht betekenisvoller. Dit herschrijven kan heel goed in groepjes gebeuren, nadat de leerkracht aan de hand van een voorbeeld heeft laten zien waar dit keer aandacht aan wordt besteed. De inhoud van de tekst staat hierbij centraal: welke boodschap wil je overbrengen? Pas in de fase van het publiceren wordt aandacht besteed aan de spelling en interpunctie. Onze ervaring is dat door deze werkwijze het spellingsbewustzijn van de leerlingen wordt geactiveerd.

Vervolgstap I

Vertalen - in een volgende les

Neem het TnK-schrift erbij, het taaldagboek. De oorspronkelijke tekst kan worden gekopieerd en eventueel worden verbeterd of uitgebreid. Vervolgens vertalen de lln de tekst van of naar het Nederlands en schrijven dit naast de oorspronkelijke tekst.

Een vertaling is nodig, want we hebben nog lang niet alle verhalen begrepen! Na het individueel vertalen, worden in tweetallen de teksten bekeken. lln helpen elkaar met het Nederlands.

Wie leest zijn vertaalde tekst voor?

ectoraat
Meertaligheid
en Geletterdheid

Vertalen van de tekst is een mogelijke vervolgstap op de meertalige taalronde. Vertalen is een oude, beproefde methode, de grammatica-vertaalmethode. Zet hem in, in de meertalige klas! En gebruik een speciaal vertaalschrift erbij, zoals het Taal-naar-Keuzeschrift, of een ander taaldagboek.

Vervolgstap II

Veeren wij

Woordenschat

School Vest

Oerfeest

Welke woorden zijn vaak gebruikt?
Hoe zeggen we dit? Hoe schrijven we dit?
Eerst in het Nederlands.

over
in Oerfeest

de 'aar mand

Snop

Kinderen Feest:

Een lam doden

zelfcorrectie: slachten

binden.

ectoraat
Meertaligheid
en Geletterdheid

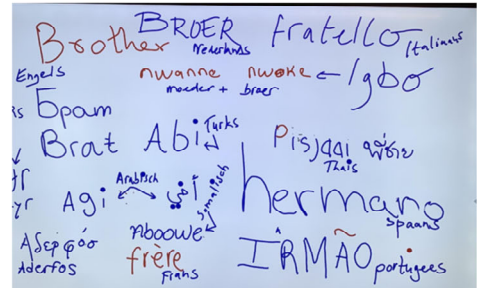
Verzamel de woorden die met feestvieren te maken hebben. Bespreek en vergelijk ze; deel ze in naar feest; breid ze uit met de vertalingen in de aanwezige thuistalen. Maak er meertalige woordposters van.

Extra's - taalfamilies

Woordenschat – feesten doe je met familie en vrienden

Woorden voor familieleden verzamelen in allerlei talen

Woorden voor mamma in andere talen		Woorden voor pappa in andere talen	
• Mamma, Mor	Deens	• Far, papa	Deens
• Mama, Mutti	Duits	• Papa, pati	Duits
• Mummy	Engels	• Daddy	Engels
• Äiti	Fins	• Isa	Fins
• Maman	Frans	• Papa	Frans
• Mem	Fries	• Heit	Fries
• Mama, Anya	Hongaars	• Apuka, papa	Hongaars
• Mama, Ibu	Indonesisch	• Ayah	Indonesisch
• Mamma	Italiaans	• Papà, babbo	Italiaans
• Mama, matka	Pools	• Tatús, tata	Pools
• Mam	Roemeens	• Tata	Roemeens
• Mama	Spaans	• Papa	Spaans
• Anne	Turks	• Baba	Turks

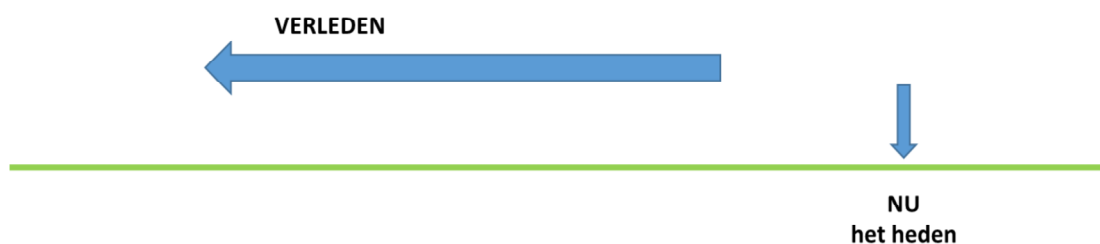

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

En feestvieren doe je vaak met familie. Bekijk de woorden voor Mamma, Pappa en Broer. Maak een uitstapje naar de fonologie: spreek de woorden uit met elkaar, en laat de uitspraak verbeteren door de experts in de klas. En welke woorden horen bij elkaar, vertonen taalverwantschap? Bij Mamma is er veel overeenkomst, bij Pappa minder, bij Broer nog veel minder.

Een sprongetje naar taalfamilies is makkelijk gemaakt hier.

Extra's – op de tijdslijn

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

Duik met de leerlingen de tijd in: *teken de gebeurtenissen uit jouw verhaal uit op een tijdslijn.*

Het gaat om het oefenen met de werkwoordtijden: voltooid en onvoltooid, opeenvolgend, eerst dit en toen dat. In sommige talen zit het tijdsmorfeem niet (alleen) op het werkwoord, maar op de bijbehorende nominale constituent. En bijwoorden van tijd geven aanvullende tijdsinformatie.

De leerlingen zetten het Nederlands en de eigen taal onder elkaar. Hoe maak je de derde persoon meervoud van *eten* in de verleden tijd? En hoe klinkt dat in het Farsi, en in het Pools? Welke structurele kenmerken worden zichtbaar?

Conclusie: de meertalige taalronde zorgt voor rijk taalonderwijs!

Kortom, de meertalige taalronde is een werkwijze waarmee je een rijke taalleeromgeving kunt creëren. In de taalronde komen alle taaldomeinen in een rijke context aan de orde.

Effecten van de meertalige taalronde in Friesland en erbuiten

- Van schaamte naar plezier.
- Van 'Mag toch niet!' naar 'Tof jouw taal te horen'
- Over drempels heen.
- Kennis over schriftsystemen.
- Kennis over culturen.

Naar inclusie en wederzijds begrip.
Naar verrijking en motivatie.

lectorat
Meertaligheid
en Geletterdheid

De meertalige taalronde voedt persoonsvorming, socialisatie en cognitieve ontwikkeling, de drie kenmerken van het onderwijs.

Met dank!
Karijn en Klarinske

